

OBACZYWAĆ (27) *vb impf*

o oraz drugie a jasne. ◊ *W inf* -ba- (1) *WujNT*, -bã- (1) *SarnStat*. ◊ *W pozostałych formach* -bã- (14), -ba- (2); -ba- *Strum*; -bã- : -ba- *SarnStat* (7:1).

inf obaczywać (3). ◊ *praes 3 sg* obaczyćwã (2). ◊ *1 pl* obaczyćwãmy (4). ◊ *praet 1 sg m* -em obaczyćwãł (1). ◊ *3 sg m* obaczyćwãł (2). ◊ [1 *pl m pers* -źmy obaczyćwali.] ◊ *3 pl m pers* obaczyćwali (1). ◊ *imp 3 sg* niech obaczyćwã (1). ◊ *con 1 pl m pers* bychmy obaczyćwali (1). ◊ *3 pl m pers* by obaczyćwali (1). ◊ *part praes act* obaczyćwając (11).

Sł stp brak, Cn s.v. obaczam, Linde XVI – XVII w.

1. *Oglądać; circumspicere, contemplari, convisere a. obire a. perlustrare oculis, deprehendere visu, inspicere, perspectare, perspicere, prospeculari Cn* (2): Ale Sędzia niewidziánéy rzeczy nie może fkázác ták iáko Podkomorzy ná polu. Trzebá tu roztrząśniénia: bo Podkomorzy nie ták ma bydź *feruile pecus*, áby nie miał obaczywác *SarnStat* 465.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): którzy [lustratorowie] *et maiora et minutiora bona Regia* wżędy nãwiedzili (obaczyćwãjąc, vpátrywãjąc, y reieftruiąc) coby fie gdzie wżędzie działo *SarnStat* 101.

W połączeniu szeregowym (1): *SarnStat* 101 *cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

2. *Przyjmować lub mieć jakiś sąd na jakiś temat: stwierdzać, zdawać sobie sprawę, poznawać; animadvertere, recensere JanStat* (18) :

obaczywać co [= to, co się sądzi] (10): A tak my obaczywając takie niebezpieczeństwa, prosiliśmy WKM naszego MP, abyś to [...] raczył naprawić *Diar* 67, 44; *GliczKsiąż* C4v; gdy iuż obaczyćwãł Pan vznánie iego *RejPos* [105]; *CzechEp* 175; Téz obaczyćwãjąc ciężkie nietylko Duchowieńftwã/ ále y Królestwã nãlzego y Rzeczypospolitéy łzkody/ [...] *SarnStat* 178 [*idem*] 922. *Cf obaczywać co do kogo; Ze zdaniem dopełnieniowym; Zwrot*.

obaczywać co do kogo (1): gdyż im przystało, jeśliby co takowego do osoby pańskiej obaczyćwali, przez Radę Koronnã upomionãc *Diar* 64.

obaczywać co jakie [= że są jakieś] (1): obacziwãjącz slusne prozbi poslow Mazoweczkich [...] thakowe pozwi [...] Cassuemi *ZapWar* 1545 nr 2646.

obaczywać co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Abowiem obaczyćwãł then wżzechmogãcy Pan tho mdłe á nikkzemne przyrodzenie człowieczeńftwã nãlzego/ iż nas za wżdy miãły odwodzić od niego znãki/ dziwy/ á wymyły łwiátã tego *RejPos* 241v.

obaczywać z czego (3): *GliczKsiąż* C4v; *RejPosWstaw* [143³]v; gdy z przypowieści Apóftołowie/ y z niektórych łłow y z łpraw Bółtwo iego obaczyćwãli [*ij. że jest Bogiem*] [...] *CzechEp* 175.

cum A cum inf „być” [czym] (1): S tego wżytkiego obaczyćwãmy/ tęg być Piotrá ł. á ktemu Apóftólfkã náukã/ ktora [...] opowiedã [...] żywót wieczny *RejPosWstaw* [143³]v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); *iż, że* (6)] (6): thak czy poslowie (mienili sie czirpiecz) obacziwãjącz [...] iż wiethse mordersthwa i zabiania thim sie mnoza *ZapWar* 1545 nr 2646; *Diar* 66; gdy nędznik przez łluchánie ono łwoie/ nie idzye zá vmyłlem złym łwoim/ á obaczyćwã iż to złe/ iuż Pan łnãdnie przyłporzy wiãry iego *RejPos* 239; *WujNT* 837; IÁko Król Włãdiłław [...] obaczyćwãjąc iż rzemiełnicy w przedawánium rzeczy mełprãwiedliwie łie zãchowãli/ ná to vczynił práwo łobnég *SarnStat* 285 [*idem*] 930.

Zwrot: »przed czasem obaczywać [co]« (1): słonczá y miełiáćá niedoštátki/ to ieft/ zácmienia/ zdaleká álbo przed czáfem obaczywać/ y opowiadać roskofzna á wzyteczna ieft rzecz. *KwiatKsiąż* I3v.

3. *Zwracać uwagę na jakiś element spośród wielu [co] (1)* : żem to łobie dla pámięci w iedné Książki łpifował/ cokolwiekem godnégo zá częłtém łwém przypátrowániém obáczywał *Strum* A2v.

4. *Rozpatrywać, zastanawiać się (6)* : dla tego RP nas ku sejmom [...] wezwała, abychmy też obaczywali, Panu swemu i WM oznajmiali a spułem zabiegali. *Diar* 33.

obaczywać co (4): ktorých [*przełożonych waszych*] wy obaczywáiác dokonánie y záchowanie łwięte náłłáduycie wiáry ich. *SarnUzn* G6v; Ale y z pozwów łámych mądrze píłánych punctatá obaczywáiác, zwyczaj młody łurifotá może brác *SarnStat* 1267; Gdzie Sędzia pátrząc ná obwinioného, obaczywa włyłtko, w czymby łie nie do końcá łpráwiedliwość słtálá. *SarnStat* 1276. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z odpowiednikiem: to (1); jeśli 'czy' (1), zaimek względny (1)] (2): *HistAlHUn*g A3v; Tu niech krześciáńłki człówiek obaczywa, iełli nie przyłtoyniéy ieft [...] porządkámi łwięteymi niegárdzić *SarnStat* 1273.

Zwrot: »z pilnoścíá obaczywać« (1): łnadnie łie też inych przigodami przełstrzegamy/ gdy tho co im pomocno biłó a co zas łzkodziłó łpilnoścíá obacziunami [!] *HistAlHUn*g A3v.

5. [*Doświadczac [co]*: Raczeliłcie Wm. wyrozumiéc, [...] jakieżmy zatrudnienia obaczywali za jakąś złą sprawą tej drogi naszymy *DiarPos* 26.]

Synonim: 1. oględać.

Formacje współrdzenne cf BACZYĆ.

Cf OBACZYWAN, OBACZYWANIE